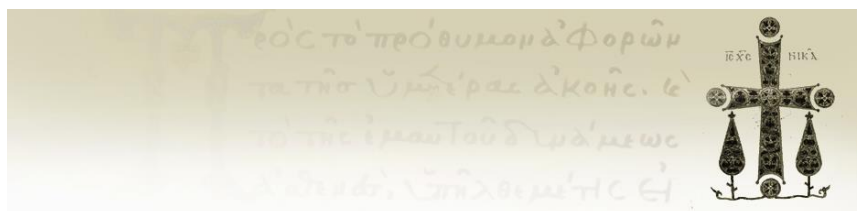

Zamyšlení

na duchovní témata se ctihodným
a v Bohu zesnulým starcem
Georgiem Grigoriatským († 2014)

„Neděle Pravoslaví (II.)“

„Neděle Pravoslaví (II.)“

Starec Georgios Grigoriatský († 2014)

Podle starce Georgia Grigoriatského by měl být dnešní den, to znamená Neděle zasvěcená svátku a oslavě Pravoslaví, „dnem vděčnosti“, vděčnosti nás pravoslavných vůči Bohu a Přesvaté Bohorodici, ovšem také vůči všem svatým, všem svatým vyznavačům a pravoslavným křesťanům, „kteří v průběhu staletí zachovali pravoslavnou víry díky svým mnoha zápasům, pronásledováním a mučením,“ zejména pak ve složitém období pronásledování ctitelů ikon, v době ikonoklasmu¹, trvajícím přibližně sto let.²

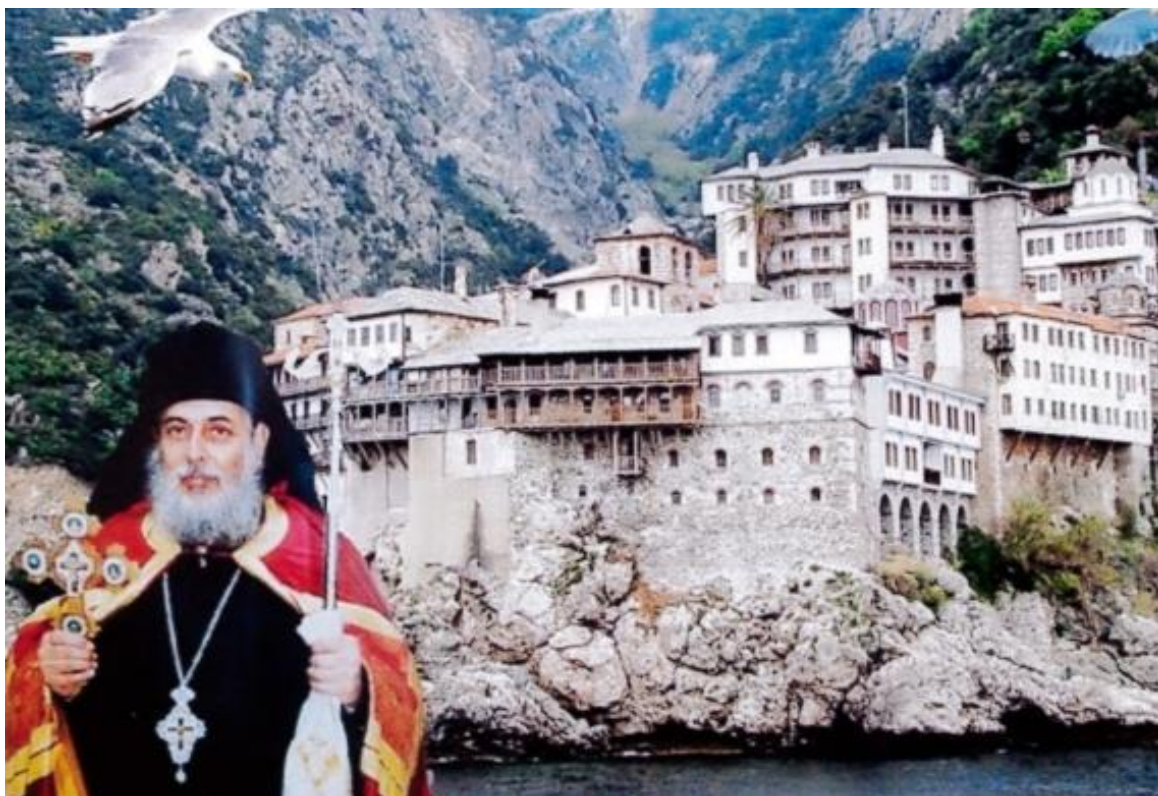
¹ Obrazoborectví, ikonoborectví či ikonoklasmus (z řeckého εἰκὼν eikón obraz + κλάσσειν klastein lámat) označuje původně hnutí, snažící se především v křesťanství odstranit náboženské obrazy (ikony) jak z Božích chrámů, tak ze života a z tradice Církve.

² Srov. Dvořáček M., *Aby nám ikony vždy připomínaly, že také my se musíme stát „obrazem Božího obrazu“!* Dle homilie archim. Georgia (Kapsanise). Dostupné na: <http://pravoslavbrno.cz/aby-nam-ikony-vzdy-pripominaly-ze-take-my-se-musime-stat-obrazem-boziho-obrazu/>

„Kolik z nich bylo uvězněno! Kolik z nich bylo posláno do vyhnanství! Kolik z nich bylo zabito! Navzdory všemu tomu však pravda zazářila a Boží blahodať se znovu zjevila v Boží Církvi.“

V tehdejší době, během více než sto let, prožívala naše Církev velký zármutek a trápení. Starec Georgios vysvětluje, že tomu tak bylo proto, že „jí chyběla její ozdoba“, chyběla v ní její okrasa a krása! Touto okrasou Církve jsou její posvátné ikony Krista, Panagie a všech svatých. Nejde však pouze o okrasu materiální, nýbrž především tu duchovní, „neboť skrze posvátné ikony byla potvrzena velká pravda, a sice že *Bůh se stal člověkem, aby člověka učinil bohem*“. A tato pravda, že Bůh se stal člověkem, byla odhalena díky ikoně našeho Spasitele Krista. A podobně i skutečnost a pravda, že člověk se stal bohem skrze Boží Vtělení, se staly zjevnými díky zobrazení Přesvaté Bohorodice a svatých, kteří se stali zbožštěnými lidmi naší Církve.

„A když bylo znovu obnoveno Právoslaví a znovu v Boží Církvi povýšeny (vztyčeny) svaté ikony, tehdy se naše Církev zaradovala „radostí velikou“, tehdy nastal skutečný svátek.“

Tuto radost odrážejí také krásné hymny, které v těchto dnech zaznívají v našich chrámech. Zpívá se v nich o tom, že naše Církev se nyní „třeše dojetím, tančí a raduje se, ale také oslavuje toto obnovení své *krásy a slávy*“.

Na druhou stranu však starec Georgios dodává, že je smutné, že ti, kteří tyto smutné věci provedli naší Církvi, nebyli pouze panovníci a lidé světští, kteří snad ve své neznalosti jako lidé negramotní nevládli duchem a svědomím teologie a církevní Tradice... Naopak, byli mezi nimi často také biskupové a teologové, kněží a mniši (ačkoli mniši jen nemnozí), kteří se připojili na stranu této ikonoborecké hereze. Jak vysvětluje starec Georgios, tito lidé poté svolali a provedli ikonoborecký sněm, „aby na něm utvrdili tato ikonoborecká rouhání“.

Člověk se tedy nutně musí ptát, jak se tito moudří a církevní lidé nechali strhnout a následně upadli do hereze. Co jim chybělo? Zdá se, že to, co jim scházelo, a to ostatně schází každému heretiku, ať už žije v jakékoli době, je „pravoslavná pokora“.

Starec Georgios tuto myšlenku nadále rozvíjí:

„Když se kdokoli, ať křesťan, teolog, hierarcha, kněz či mnich neponíží a nestane pokorným před tajemstvím zjeveného Boha, před posvátnou Tradicí naší Církve, pak má tendenci a záměr zavádět novoty (novotařit), a už vůbec se mu nechce následovat svaté Otce. Naopak, takový člověk touží po tom vytvořit nějakou novou tradici, novou teologii. Ve své podstatě jde o pýchu, která je příčinou tohoto jevu.“

To, že v Církvi existovala již dávná tradice a úcta ke svatým ikonám, to dobře víme např. z homilií svatého Řehoře Nysského, který popisoval chrám svatého

velkomučedníka Theodora Tyrona a který ve svém díle popsal své dojmy, jimiž dával najevo krásu tohoto chrámu a také skutečnost, že je „okrášlen“ tam vytvořenými ikonami (obrazy) o mučednictví sv. Theodora.³

„Lze tedy konstatovat,“ jak praví starc Georgios, „že vzhledem k tomu, že v 7. století se začalo rozmáhat ikonoborectví, byla již tehdy dobře známa starobylá tradice svědčící o umístování svatých ikon v Božím chrámu.“

„Ikonoborci však chtěli vytvořit něco nového, chtěli vytvořit svou vlastní tradici a omezit *teantropocentrickou* tradici naší Církve čili tradici Bohočlověka Krista, a nahradit ji svou vlastní, podvrženou a *antropocentrickou* tradicí. Tím způsobili Boží Církvě mnohé útrapy, přičemž sami se najednou ocitli mimo Boží Církev, takže jediného, co pro sebe dosáhli, bylo věčné zatracení, doslova *anathema*⁴ ze strany Církve.“

Starc Georgios nicméně vítězoslavně dodává, že přesto, že Církev trpěla, byla zkoušena, nakonec z tohoto boje vyšla vítězně a získala naopak ještě větší užitek, neboť ikonoborectví vedlo k povstání nových mučedníků a nových vyznavačů, jakož i nových svatých, následovaných rozvojem teologie, teologie pojednávající o svatých ikonách, jak ji

formulovali velcí teologové Sedmého všeobecného sněmu.

„Dábel nicméně vždy usiluje o to, aby zasadil úder svaté Církvě skrze své „orgány“, tj. přísluhovače, kteří jsou současně předchůdci Antikrista. Nakonec

³ Viz Αγ. Γρηγόριος Νύσσης, „Εγκώμιον εις τόν μέγαν μάρτυρα Θεοδώρον“, PG 46 737.

⁴ Významově jde o něco nenapravitelně prokletého, co má být „odevzdáno Božímu trestu“, „vyhubeno a zničeno“ (např. Dt 7, 2 (Kral, ČEP) nebo Joz 11, 11 (Kral, ČEP)). Jinak též „postíženo klatbou“ či „exkomunikováno“ (tj. vyloučeno z obecnství Církve).

to však budou tito přísluhovači a ďábel sám, kteří zakusí újmu. Neboť Bůh může přeměnit pronásledování proti Církvi na požehnání pro tuto církev, ale také na zjevení své slávy a síly uprostřed svatých a uvnitř své Církve.“

To, že se patriarchové, archijerejové, kněží, mniši a teologové nechali svést touto, ale i dalšími herezemi – nezapomeňme na Nestora, patriarchu konstantinopolského a další jemu podobné –, je něco, co by mělo pro nás sloužit jako jakýsi odstrašující případ, abychom my sami vždy hovořili „slovo pravdy“, abychom věřili pravoslavně a žili pravoslavně, neboť tyto dvě věci spolu navzájem souvisejí – tj., pravoslavný život a pravoslavná víra, a k jejich získání i zachování je třeba pravoslavné pokory. „Neboť bez *pravoslavné pokory* nemůže existovat ani pravoslavný život ani pravoslavná víra.“

Starec Georgios jako vynikající znalec pravoslavné duchovnosti a asketického způsobu života zdůrazňuje, že základem a předpokladem pravoslavné víry a pravoslavného života je „pravoslavná pokora“.

Za získání této pokory vedeme zápas my všichni, jak mniši v monastýru, tak laici ve světě. A těch těžkostí, které musí každý z nás zakusit, je celá řada.

Starec Georgios nás však utěšuje, neboť všechno to, o čem byla řeč, přináší také smysl našemu životu...

„Nenechme se mýlit a mějme ve svém nitru pevnou jistotu (duševní pokoj), nehledě na to jak obtížný je zápas, který vedeme za dosažení této svaté pokory, této pravoslavné pokory, neboť tím více je potřebný a požehnaný pro náš život. Vždyť bez této pokory nelze prožívat tajemství pravoslavné víry ani nelze žít pravdivý pravoslavný křesťanský život. Není to tak, že bychom se třeba stali

hned heretiky, ale bez pravoslavné pokory nebudeme schopni prožívat pravdivou zkušenost Církve a života v této Církvi, jak si to přeje Bůh.“

Zachovávejme tedy toto poučení jako poučení pro náš vlastní život, které říká, že základem pravoslavné víry a života je pravoslavná pokora, kterou měli všichni pravoslavní vyznavači víry, všichni pravoslavní císařové, kteří obnovili úctu k ikonám, svatí pravoslavní Otcové Sedmého všeobecného sněmu i všichni pravoslavní vyznavači.

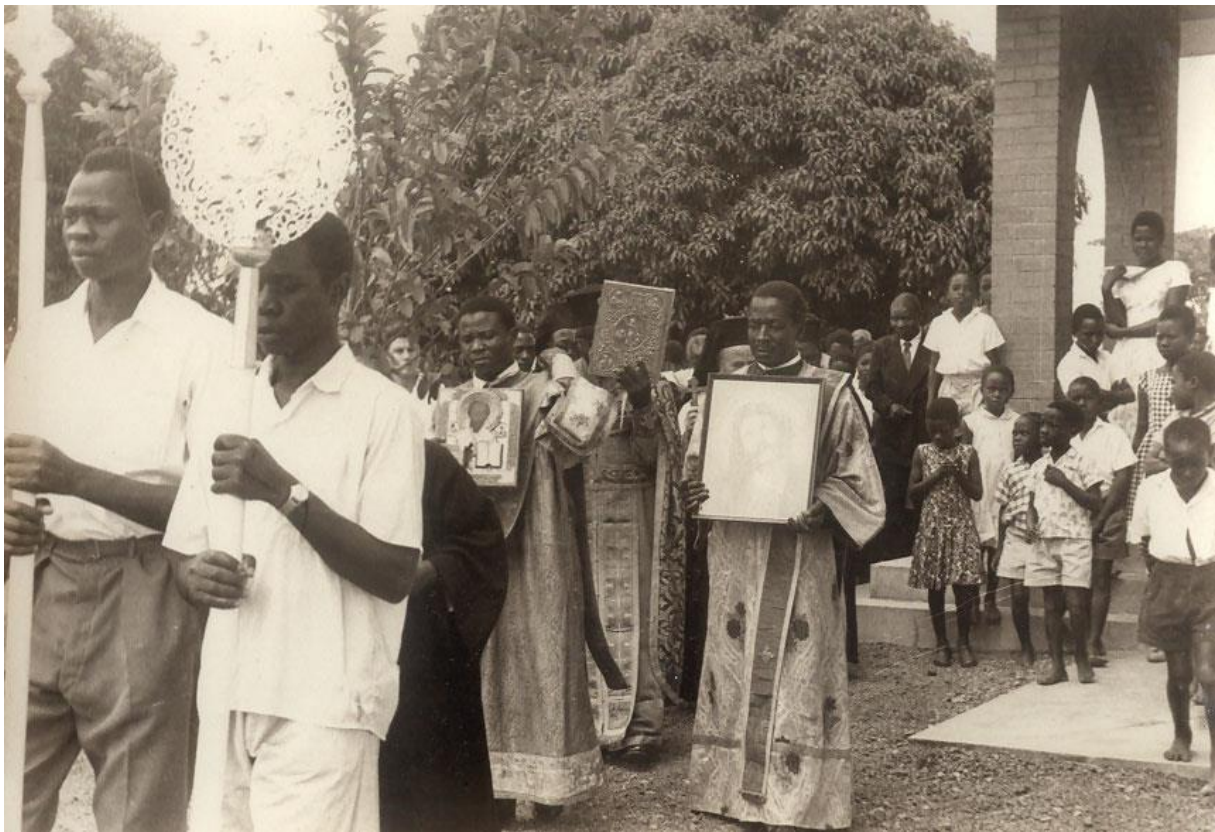

„Všichni tito lidé byli lidmi pokornými, kteří nenadřazovali své vlastní já nad Církev, ani nějaké lidské tradice nepovyšovali nad tradici naší Církve, nýbrž s pokorou se Církvi podřídili.“

Starec Georgios nás nabádá, abychom se i my s pokorou podřídili svaté Církvi, jejímu učení, její Tradici, ale také našim v Bohu duchovním otcům, celému společenství bratří...

„Neboť odtud, od společenství bratří, v němž žijeme, se začíná odvíjet pravoslavná pokora, a právě zde se také naplňuje a završuje, zejména v případě mnišstva.“

Na závěr své homilie starec Georgios udílí své požehnání, které je současně shrnutím hlavního smyslu dnešního svátku:

„Kéž Boží blahodat' zachová v každé době svědomí křesťanů bdělé, zejména v okamžicích, kdy se bude někdo pokoušet o podvržení pravdy naší Církve. Kéž svatý Bůh v každé době povolá vyznavače a mučedníky pravoslavné víry a tradice.

Vždyť i dnes je kolem nás mnoho různých proudů v rozporu s pravoslavnou vírou a životem, u nichž panuje riziko, že by mohly vést k odcizení a podvržení našeho smýšlení a života nás pravoslavných. Jde o nanejvýše kritickou a vážnou dobu, a současně dobu složitou, v níž si přejme, aby Bůh dal a mezi námi se objevili lidé s duchovním darem rozlišování dobra a zla, kteří budou schopni díky své prorocké blahodati, síle a apoštolské horlivosti rozlišovat různé duchy, to znamená duchy, které představují pravoslavnou tradici, a které nikoli, a kteří budou schopni vést náš pravoslavný lid, aby mohla i nadále pokračovat ona požehnaná tradice svatého Pravoslaví, kterou zachovali a předali nám právě svatí Otcové, povýšivší svaté ikony na své původní místo svou vlastní krví.

Nechť Bůh na jejich svaté přímluvy osvítlí a vede i nás všechny!“

*Při příležitosti Neděle Pravoslaví (8./24.2.),
Ve Velikém postu roku 2020
připravil Michal Dvořáček*

Užitečné odkazy:

<https://www.youtube.com/watch?v=Qs0Uch79ibE&t=8s>

<https://www.youtube.com/watch?v=A7NHxMsDpN4>

https://www.youtube.com/watch?v=Ls_UOue6eM

<https://www.youtube.com/watch?v=XY5UQYXEBtM>

Hlavní bibliografický pramen:

(+) Αρχιμ. Γεώργιος (Καψάνης), Καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου, Άγιον Όρος. Εις την Κυριακήν της Ορθοδοξίας. In: *Ομιλίες σε εορτές του Τριώδιου και Περί Αρετών Γ' (των ετών 1981-1991)*. Έκδοσις Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου, Άγιον Όρος 2015, s. 124-130. ISBN: 978-960-7553-36-2.